

Burjuvazinin yeni işlevi

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

28 Şubat süreciyle belirlenen bazı ilkelerin şimdi belli belirsiz de olsa o sürecin sonucu olan bir iktidar aracılığıyla tartışmaya açılması ve aşılmaya çalışılması yakın dönemde yeni güçler dengesinin oluşumuna fırsat

verebilecek bir mahiyettedir. Bu dengenin en önemli yanını ordu-burjuvazi ilişkisi meydana getirecektir.

Türkiye'nin içe dönük, bir anlamda da dünyadan yalıtılmasını öngören modelleri en somut şekilde tartışmaya açan güç, eskiden olduğu gibi, şimdi de, sermayedir. Akışkan, teknolojidene ve yönetsellikten en ileri düzeyde yararlanan, kendi dışındaki dünyayla bütünleşmeyi öngören ve bunu zorunlu sayan sermaye ve onu elinde bulunduran burjuvazi belli ki, bu anlayışa ters düşen her türden yaklaşıma 1980'den bu yana daha çok karşı çıkmaktadır. Bu, onun yaşaması için artık erteleyemeyeceği bir gereksinimdir. Eğer bu model çok kaba bir biçimde de olsa, küreselleşme diye koyulursa, itici ve çekici gücün sermaye ve burjuvazi

olduğunu bir kez daha söylemekte hiçbir mahsur yoktur. Olmadığı gibi bunda şaşacak bir şey de yoktur. Çünkü küreselleşme yalnızca sermayeyle ilgili bir kavram değildir. En önemli açılımı demokrasi ve hukuktur.

Uluslararası eklemlenmenin en önemli koşulu, demokrasinin, insan haklarının ve bunların üzerine oturduğu evrensel hukuk kurallarının bir ülkede eksiksiz işletilmesidir. Bu temeli kuramamış bir toplumun, uluslararası entegrasyon kabiliyetine sahip olsa da, herhangi bir ilerleme gösteremeyeceği açıktır. Bu, dünyada gerçekten yeni bir oluşumdur. Çünkü, 1970'li yıllarda ulusal sermayeler, bugünün tersine, içe dönük bir politikayı destekliyor ve uluslararası kabulü de bu yoldan elde ediyorlardı. Belki Allende'nin konumu özel bir durum oluşturuyordu, fakat Şili ve Pinochet bu anlayışın en somut örneğidir.

Türkiye burjuvazisi de o yıllarda bu oluşumun bir parçası olarak hareket etmiştir. Burjuvazinin evrensel siyasal ideolojisini asla benimsememiştir. Özellikle devletle çatışmaktan dikkatle kaçınmıştır. Bu doğaldır, çünkü, burjuvazi bu ülkede devlet tarafından 'kurulmuş' ve güçlendirilmiştir. Bu niteliğiyle Türkiye burjuvazisi, solun tutuculaşmasına

da yol açacak derecede muhafazakâr bir anlayış içinde kalmıştır. Ne var ki, son yirmi yılda, bu yapısal niteliğini korusa da, önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bugün ise tam anlamıyla bir eşikte durmaktadır: Ya evrensel bir liberal anlayışla kendisini bütünleştirecek ve bu doğrultuda merkeze karşı bir güç odağı olacak ya da sistemin üstüne kapanmasına rıza gösterecektir. Göstergeler bir açılım arayışının zorlanacağını hissettirmektedir.

Aslında bu durumda çok da şaşılacak bir şey yoktur. Tersine, burjuvazinin tarihsel ilerliliği düşünülürse ve 'gerçek' bir burjuvazinin Türkiye'de yeni oluşmaya başladığı anımsanırsa taşların yerine oturduğu söylenmelidir. Kaldı ki, İstanbul'un sahiplendiği 'finans kapital'e göre daha muhafazakâr olan taşra burjuvazisi bile izolasyonist bir anlayışa, kendi muhakemesi, hareket ve ifade olanakları ölçüsünde karşıdır. Bu durumda, yakın gelecekteki gerilim eksenini burjuvazi-merkez olarak görmek yanlış olmayacağı gibi, bu sınıfın demokratikleşmeye dönük bir biçimde evrensel hukukun savunucusu olmasını istemek ondan tarihsel kimliğiyle tutarlı olmasını istemekten başka bir şey değildir.